

ภาวะจิตทรมานในอารยธรรมแผนใหม่ (โทสะ โมหะ)

— ๑๙ —

๘ พฤษภาคม ๒๕๑๓

สำหรับพวกเรา ล่วงมาถึงเวลา ๔.๕๕ น. แล้ว;
เป็นเวลาที่จะได้รับบรรยายต่อจากที่ค้างอยู่สืบไป. เรากำลังหุ่ก
กันถึงเรื่องภาวะจิตทรมานในอารยธรรมแผนใหม่. ในครั้ง
ที่แล้วมา ได้พูดถึงความมีจิตทรมานในแง่ของโลหะว่าได้เกิด
ขึ้นเนื่องมาจากอารยธรรมแผนใหม่อย่างไร ในวันนี้จะได้
พูดถึงถึงความมีจิตทรมานในแง่ของโทสะ และโมหะต่อไป.

ขอให้ระลึกนึกถึงความหมายของคำว่า “อารยธรรมแผนใหม่” อยู่เสมอ
และให้ชัดเจนด้วย. *อารยธรรมแผนใหม่* ก็คือ เทคโนโลยี เป็นอารยธรรม
เทคโนโลยี หรืออารยธรรมอุตสาหกรรม. *อารยธรรมแผนโบราณ* ก็คือความ
สว่างไสวในทางวิญญาณ. ถ้าสังเกตอะไรไม่ได้ก็สังเกตแต่เพียงว่า อารยธรรม
แผนใหม่ พอค่าลงก็จะนึกถึงแต่ว่า พรุ่งนี้จะฆ่ากันอย่างไร จะเอาเปรียบกัน
อย่างไร; อารยธรรมแผนโบราณนั้น พอค่าลงก็นึกถึงว่า สหุเพ สตุตา อเวรว
อพุทธยาปชชา อนันนา สุขี อตุตทานิ ปรีหรนตุ อย่างนี้เป็นต้น; ก็คือค่าลง

๓๔๑

ก็แผ่เมตตาเจริญภาวนา นึกถึงเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย, นึกถึงสัตว์ทั้งหลาย, นึกถึงพระเจ้า, นึกถึงศาสนา. นี่อารยธรรมแผนโบราณ ที่คนสมัยนี้เขาจัดไว้ เป็นของคริสต์ระเป็นอย่างนี้. ส่วนอารยธรรมแผนใหม่กว่า พุรัณจะฆ่าเขาอย่างไร ให้ได้มากออกไปเท่าไร, หรือเขาเปรียบเขาให้ได้เท่าไร มากออกไปเท่าไร. นี่ใจความสำคัญสั้น ๆ ที่พอจะให้เข้าใจความหมาย ของความแตกต่างระหว่าง อารยธรรม ๒ สาย หรือ ๒ แผน.

ที่นี้ จะพูดกันถึงเรื่องความมีจิตกรรมในแง่ของโทสะ. อยากจะขอสำหรับผู้นับใหม่อยู่เสมอว่า โสภะ โทสะ โมหะนี้ ถ้าคุณไม่รู้จะแบ่งกันอย่างไร หรือจำกัดความมันอย่างไร; ก็ขอให้จำกัดความง่าย ๆ ว่า กลุ่มที่ ๑ หรือกลุ่มของโสภะทั้งกลุ่มนั้น ก็เพื่อจะเอาเข้ามา. กลุ่มที่ ๒ คือ โทสะทั้งกลุ่ม มันก็เพื่อจะผลักออกไป หรือเพื่อจะทำลายเสีย. มันต่างกันลิบ อันหนึ่งจะเอาเข้ามา ถอนอมกอดรัดเสวยอารมณ์เข้าไว้; อีกอันหนึ่ง มันจะผลักออกไป จะทำลายเสียให้ไม่มีเหลือ. กลุ่มที่ ๓ คือโมหะนั้นมันโง่ มันสงสัย มันเลวเลว วิทกกังวล จมมองอยู่รอบ ๆ ด้วยความหวังด้วยความมกมาย; อย่างนี้ไม่มีอาการที่ว่า จะดึงเข้ามา หรือจะผลักออกไปโดยเฉพาะ. สรุปว่า ๑. เอาเข้ามา ๒. ผลักออกไป ๓. วนอยู่รอบ ๆ. ถ้าถือหลักอันนี้แล้วก็จะแบ่งแยก โสภะ โทสะ โมหะ ออกได้เป็นพวก ๆ ไปได้โดยง่าย.

กลุ่มที่ ๑. เราพูดถึงโสภะมาแล้ว คือหมายถึงกลุ่มที่จะเอาเข้ามาออก รัดไว้ นริโภคเสวยอารมณ์ เป็นความสุขของตน; ค่อยไปเป็นกลุ่มที่ ๒.

กลุ่มที่ ๒. มีโทสะ – ประทุษร้าย, โสระ – โกรธ, พยาบาท – จองแวน, และอะไรอื่น ๆ อีกหลายชื่อ; แต่อยู่ในกลุ่มที่อยากจะทำลาย หรืออยากจะผลักออกไปทั้งนั้น. สำหรับกลุ่มโทสะหรือมุ่งร้ายนี้ มันก็มีมูลมาจากความเห็นแก่ตัว.

ขอให้จำปีศาจตัวร้ายกาจที่สุดของมนุษย์เอาไว้ ก็คือความเห็นแก่ตัว. ยากจะตั้งต้นมาตั้งแต่ว่า เมื่อเทคโนโลยี หรืออุตสาหกรรมใดทำให้เรามีเงิน มีของ มีทรัพย์สินสมบัติมากจนเหลือใช้เหลือสละ; เพราะวิชาความรู้ที่สามารถเพิ่มการผลิตที่มีอำนาจมหาศาลนี้ มันทำให้เรามีเงินมีของเหลือใช้; เมื่อมีเงินเหลือมากขึ้น มันก็ชวน หรือมีของที่จะให้ทำบาปมากขึ้น.

คุณเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย ก็ผมกำลังพูดว่า เมื่อมีเงินเหลือใช้มาก มันมีช่องและชวนให้ทำบาปมากขึ้น : มันยั่วให้ทำบาปมาก ๆ และช่องที่จะให้ทำบาปใหญ่โต มันก็มีมาก เพราะมีเงินมาก. มันแสดงอยู่ในตัวในการที่หาเงินมาจนเกินความจำเป็นนั้น มันเป็นเรื่องความไม่เป็นธรรม, เป็นความโลภ เป็นอะไรไปอยู่ในตัวแล้ว; มันมีรากฐานมาจากสิ่งนั้นแล้ว. แล้วพอมีมากเข้า ความคิดก็ไหลไปในทางที่จะทำบาปมาก แทนที่จะทำความเป็นธรรม หรือทำบุญ. เพราะว่ายังมีเงินเหลือใช้มาก ก็ยังชวนให้ขยายความเห็นแก่ตัวออกไปให้มาก. ความเห็นแก่ตัวที่เราเมื่ออยู่เท่าไรแต่เดิมนั้น มันก็ทำให้หามาได้เท่านั้นเท่านี้; พอมันได้มากมาย มันก็ชวน หรืออยู่ให้ขยายความเห็นแก่ตัวนั้นให้กว้างออกไป ให้ลึกซึ้งออกไป.

จะมองเห็นได้ง่าย ๆ : หาเงินมาช่วยความเห็นแก่ตัว หอได้เงินมากมาย ยิ่งเหลือใช้เท่าไร ยิ่งขยายความเห็นแก่ตัวมากออกไปเท่านั้น. ที่นี้ยังขยายความเห็นแก่ตัวมากออกไปเท่าไร ก็ยังมีการแข่งขัน แย่งชิง อิจฉาริษยามากเท่านั้น. จะเห็นอยู่ได้ชัดในโลภนี้ ยังมีการแข่งขัน แย่งชิงอิจฉาริษยามากขึ้นเท่าที่ความเห็นแก่ตัวมันมากขึ้น; เพราะความฉลาดในการทำตามความเห็นแก่ตัว. ยิ่งมีการแข่งขัน แย่งชิง อิจฉาริษยามากเท่าไร ก็ยิ่งมองข้ามคุณค่าแห่งชีวิตของผู้อื่น หรือของสัตว์อื่นมากขึ้นเท่านั้น.

ความแข่งขัน หรือความริษยามีอำนาจปกคลุมจิตใจให้มีคมน มันจึงมองข้ามชีวิตสัตว์อื่น ชีวิตของผู้อื่น โดยความไม่เป็นชีวิต. ก่อนที่เราจะพาไปในชีวิต หรือสิทธิในชีวิตร่างกายของผู้อื่นมาก ในอารยธรรมแผนโบราณมีความสว่างไสวทางวิญญาณ. พอมาถึงอารยธรรม เทคโนโลยี อุตสาหกรรมนี้ เน้นความเห็นแก่ตัวมันครอบคลุมโลก เพราะฉะนั้นก็มองเห็นชีวิตอื่น สัตว์อื่นเป็นของไม่มีความหมาย; ในที่สุดก็นำไปสู่ลัทธิอาณานิคม ล่าเมืองขึ้นไปทั่วโลก. ลัทธินี้ หรือสิ่งนี้ ไม่เคยมีในสมัยที่มนุษย์รุ่งเรืองอยู่ด้วยแสงสว่างทางวิญญาณ; หรือว่าในซีกโลกของมนุษย์ที่รุ่งเรืองด้วยแสงสว่างทางวิญญาณมาแล้วก่อน มันไม่มีลัทธิอาณานิคมล่าเมืองขึ้น; มันมีก็แต่ในซีกในส่วนที่หมุนไปหาอารยธรรมทางวัตถุกึ่งที่เข้ามาแล้ว.

พอมีเงินมีสมบัติมีอำนาจวาสนาเหลือใช้ มันก็ขยายความเห็นแก่ตัวออกไป เป็นลัทธิอาณานิคม ล่าเมืองขึ้น นี่ความมีจิตพราหมณ์ถึงสุดขีด ในการที่จะเบียดเบียนซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง. ลัทธิล่าเมืองขึ้นนี้ คุณก็เข้าใจที่อยู่แล้ว : อาศัยเครื่องมือไม่ใช่เพียงแต่อาวุธ มันอาศัยเครื่องมือไต่กิน เช่นวัฒนธรรม เช่นศาสนา เช่นศิลปะอะไร ประชญาต่างๆ อะไรเหล่านี้ ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการล่าเมืองขึ้นทั้งนั้น. การล่าเมืองขึ้นในทางวัฒนธรรม คือใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องปราบปรามผู้อื่น หรือถึงเขามาเป็นเมืองขึ้นของตัว; นี่เรียกว่าการล่าเมืองขึ้นโดยทางที่ไต่กำลังอาวุธไปอีก. เพียงแต่การล่าเมืองขึ้นโดยการใช้กำลังอาวุธเราก็ตกกันไม่ใคร่จะไหวอยู่แล้ว. ในประวัติศาสตร์ไทยก็เคยเจ็บปวดชอกช้ำแสนสาหัสมาแล้ว ในเรื่องการล่าเมืองขึ้นโดยใช้อำนาจอาวุธนี้; แต่มันยังไม่ร้ายเท่ากับการเป็นเมืองขึ้นทางวัฒนธรรม โดยทางจิตใจ. ก็ยี่สิบเขาเอาลัทธิหรืออะไรมาใส่ให้ในจิตใจของเรา; แล้วกับขูดลัทธิของเขา ; ยอมตามเขา อย่างนี้เป็น การล่าเมืองขึ้นในทางจิตใจ.

ที่ให้มีระคมกำลังกันทั้ง ๒ อย่าง คือพวกล่าเมืองขึ้นนั้น ไม่ได้ด้วยอำนาจ
ก็เอาด้วยเวทมนต์, ไม่ได้ด้วยกำลังก็เอาด้วยเวทมนต์, นี่ภาษาพงเพยเขามีอยู่
อย่างนี้. ทางคนต่างล่าเมืองขึ้นแข่งกัน ในบรรดาผู้ที่มีเงินเหลือใช้ มีอำนาจ
มากมาย. รวมความว่า มันเห็นแก่จะได้ ไม่นึกถึงชีวิตของใคร ไม่นึกถึง
เกียรติยศของใคร ไม่นึกถึงอารยธรรมของใคร; เขาแต่ละได้. เขาเขามาอยู่
ในอำนาจของเรา แล้วกอบโกยประโยชน์ทางวัตถุมานะของเรา. ไม่ใช่เรา
ไปเป็นเมืองขึ้นเขา เพื่อจะถือศาสนาของเขา; ไม่ใช่ฝรั่งจะมาเอาพวกเรา
เป็นเมืองขึ้นเพื่อจะถือลัทธิศาสนาของเรา; มันไม่เคยมีอย่างนี้. มันเคยมีแต่ว่า
ไปเอาเขาเป็นเมืองขึ้นเพื่อจะทำนบหลังเขาเท่านั้น. นี่มันเป็นการเห็นแก่จะได้
เพราะนิสัยใจคอในการเห็นแก่จะได้ – เห็นแก่จะได้ มากขึ้น ๆ จนมองข้ามชีวิต
หรือค่าของชีวิตของผู้อื่นจนเกิดขึ้นเป็นนิสัย.

ขอให้สังเกตว่า ลัทธินี้ มันตั้งต้นขึ้นมาจากลัทธิเจ้าเงิน. ในสมัย
โบราณเขาเห็นลัทธิเจ้าเงินมีค่าเท่ากับมนุษย์ในทางความตาย. แต่พอมาถึง
สมัยนี้ ลัทธิเจ้าเงินกลับเป็นสิ่งที่ไม่มีค่า, คือว่ามันได้ตามที่เรารอบใจจะฆ่า;
แล้วก็ดูเครื่องมือสำหรับใช้ในการฆ่าชีวิต เช่นยาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืชอย่างนี้,
ใช้เครื่องบินโปรย. ถึงแม้ไม่ใช่เครื่องบินโปรย ที่คนชาวบ้านใช้อยู่เป็นประจำมัน
มันก็มีฤทธิ์แรงมาก ที่จะฆ่าสัตว์มีชีวิตเล็ก ๆ อีกใจเดียวทั้งหมื่นทั้งแสนทั้งล้าน;
ขอให้ดูอำนาจของยาฆ่าแมลงสมัยนี้. ดูแล้วมันมองกันในแง่ที่ว่า เราต้องการ
ประโยชน์ต้องการกำจัดแมลง เราก็จะใช้พิษขม; แต่แล้วไม่ได้มองว่าเรามี
จิตใจเป็นยักษ์ – เป็นมาร มากขึ้น โดยไม่รู้สึกละอาย; ไม่รู้สึกตัวโดยสนิทเลย
ไม่รู้สึกละอายว่า จิตใจของเราทารุณโหดร้ายเป็นยักษ์เป็นมาร เป็นภูตผีปีศาจมากขึ้น
ด้วยการฆ่าสิ่งที่มีชีวิตคราวละแสน ละล้าน ละโกฏิ ฯลฯ โดยไม่สะดุ้งสะเทือนใจ

อะไรสักชนิดหนึ่ง, ไม่มีการเวทนาสังขารเลยสักชนิดหนึ่ง; แล้วในที่สุดมันก็เกิดเป็นปัญหาทางวิญญาณขึ้นมา.

ดังนั้นการที่รักษากิจ รักษาวิญญาณไว้ในลักษณะที่เมตตา กรุณา มอหเห็นชีวิตอื่นเหมือนกับชีวิตเรา นี่มีผลลึกซึ้งในทางฝ่ายวิญญาณ. อาจจะมีชัฏกันได้กับประโยชน์ทางฝ่ายวัตถุในบางกรณี; แต่ถ้าเทียบราคากันแล้วมันน้อยกว่า กว่าที่เราเสียไปในฝ่ายวิญญาณ มันมีค่ามาก; เพราะเชื้อแห่งความทารุณโหดร้ายเข้าไปในจิตใจ แล้วต่อไปมันก็ฆ่าคน. หลังจากฆ่าแมลง แล้วมันก็จะกลายเป็นฟอสฟอรัสที่ติดว่าแมลง แล้วก็กลายมาเป็นร่าคน โดยวิธีเดียวกัน. ดังนั้นเราพร้อมที่จะทิ้งระเบิดปรมาณูลงไปในหมู่มนุษย์ด้วยกัน; เหมือนกับที่เราฉีดยาฆ่าแมลง. ที่นี้สิ่งที่เราไม่ต้องการอย่างอื่น ๆ มันก็ตามมา; ศัพท์ว่า “สังหารหมู่” อย่างนี้ มันก็เกิดขึ้นมาในลักษณะที่ว่า ฆ่าเพื่อนมนุษย์กันอย่างเห็นหน้าเห็นตา; สงสัยอะไรนิดหน่อย แม้ยังพิสูจน์ไม่ได้ว่าเขาเป็นศัตรูหรือไม่ก็พร้อมแล้วที่จะทำการสังหารหมู่; ชีวิตเพื่อนมนุษย์ไม่มีค่า. ถ้าเป็นคนโบราณเขายอมตายเอง ดีกว่าที่จะไปฆ่าผู้อื่น. สมัยนี้พอสงสัยอะไรนิดหน่อยก็สังหารหมู่เด็กหมู่น้อย.

คุณก็รู้เอาเองก็แล้วกัน ในประวัติศาสตร์การเมือง ในประวัติศาสตร์สงคราม มาถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งเป็นยุคของการสังหารหมู่เต็มที่; นี่คือผลของอารยธรรมแผนใหม่ ไม่มีในอารยธรรมแผนเก่า. แล้วการที่มีอะไรชั่ว หรือหลอกให้กันฆ่ากันนั้น มีมากขึ้นจนคนสมควรไปตาย หรือถูกบังคับให้ไปตาย. คำว่า “บังคับ” นี้ คุณเถิดเอาความหมายให้เข้มงวดขึ้นแข็งหน่อย : อาจเป็นว่าเขาบังคับด้วยเงิน เขาบังคับด้วยกามารมณ์ก็ได้. ทหารที่ไปรบยอมตาย เพื่อหวังกามารมณ์ เพื่อหวังเงิน นี่ก็มีอยู่มาก; หรือจะมากกว่า ที่ว่าบังคับเพราะกฎระเบียบ ว่าไม่ไปไม่ได้เพราะกฎหมายมีอยู่. ฉะนั้นการหลอกล่อก็คือการบังคับ

เหมือนกัน ; ใช้การหลอกล่อด้วยอะไรที่มันรัก มันชอบ บังคับจิตใจมันให้มันไปตายได้. ฉะนั้นในอารยธรรมแดนใหม่ จึงมีการกระทำ หรือว่าความสามารถกระทำในการที่จะใช้คนให้ไปตาย เป็นหมิ่น เป็นแสน เป็นล้านก็ได้ในที่สุด เพราะเครื่องมือในการฆ่าคนมันมีมากขึ้น มันมีประสิทธิภาพมากขึ้น.

ขอให้คุณมองดูในแง่ที่ว่า ความมีจิตทรมานในแง่ของประทุษร้ายผู้อื่นนี้มันเกิดขึ้นได้อย่างไร ? ความเห็นแก่ตัวเป็นรากฐานตามเคย. ที่นี้ความจริงแผนวัตถุนี้เป็นแดนใหม่, แผนเทคโนโลยีอุตสาหกรรม นี่มันทำให้เรามีเงินมีอำนาจ, เรียกว่ามีอำนาจอย่างเหลือใช้มากขึ้น ก็ขยายความเห็นแก่ตัวไปในทางครอบงำผู้อื่น จนกระทั่งมีนิสัยเลวทราม ขนาดที่ไม่เห็นคุณค่าแห่งชีวิตของผู้อื่น. อาจจะต้องระเบิดลงมา ฆ่าเขาทีเดียวเป็นหมิ่น เป็นแสนได้ ; ซึ่งสมัยโบราณทำไม่ได้ เพราะวัฒนธรรมในทางจิตทางวิญญาณมันถูกรวมไว้เป็นอย่างอื่น. ยอมวิ่งหนีเองดีกว่าที่จะฆ่าเพื่อนมนุษย์ทีเดียว เป็นหมิ่น เป็นแสนเป็นล้าน.

เปรียบเทียบกับอย่างนี้ก็ได้ ว่าในสมัยโบราณศึกคำรบรบนั้น ถ้ามีการรบฆ่าฟันกัน หรือการทะเลาะวิวาทกันเล็กๆ น้อยๆ จนขยายเป็นสงครามระหว่างหมู่ ระหว่างพวก ระหว่างประเทศอะไรก็ตาม ; สงครามนั้นมันก็เพื่อป้องกันตัวอย่างหนึ่ง, แล้วสงครามนั้นเพื่อจะเอาประโยชน์ของผู้อื่นมาเป็นของตัวเองอย่างหนึ่ง, มีเท่านั้นเอง. มีเพียง ๒ ข้อง่ายๆ ว่า เราจะป้องกันตัวเราเมื่อมีคนอื่นมาเบียดเบียน ก็ต้องรบกัน ; ถ้ามากกว่านั้น หรือเลวกว่านั้นก็ถือว่าจะไปเอาของคนอื่นมาเป็นของตัวเอง. พอทกมาถึงสมัยเทคโนโลยีนี้เขาทำสงครามกันเพราะกลัวว่า ฝ่ายอื่นจะเป็นเจ้าโลก ; มันไม่เหมือนสองข้อที่แล้วมา.

ก่อนนี้เราทำสงครามป้องกันตัว กับไปปล้นเอาวัตถุ เอาสมบัติของผู้อื่นมาเป็นของตัวเอง. ที่นี้ความเจริญแผนใหม่ขยายออกไปมาก จนกระทั่งทำสงคราม ด้วยความกลัวว่า ผู้อื่นจะเป็นเจ้าโลก. ที่นี้ต่างฝ่ายต่างกลัวว่าฝ่ายอื่นจะเป็นเจ้าโลกก็เกิดสงครามมหาประลัย. เขาจะถือว่าเป็นของวิเศษอย่างไรก็ตาม แต่ผมมองในแง่เป็นจิตกรรม. ความทะเยอทะยานที่จะเป็นเจ้าโลกนี้เป็นจิตกรรม; แล้วความกลัวว่า ผู้อื่นจะเป็นเจ้าโลก แข่งขันกัน, หรือกลัวเขาจะเป็นเจ้าโลกเสีย แล้วเขาจะเบียดเบียนเรา อะไรก็ตาม, มันก็เป็นโรคจิตกรรม; เป็นความหวัง ไม่ชอบด้วยเหตุผล เป็นความกลัวไม่ชอบด้วยเหตุผล.

สิ่งที่เรียกว่า “สงคราม” ก็เปลี่ยนไปตามยุค ตามสมัย ตามแบบของอารยธรรม. ถ้าพูดถึงสงครามป้องกันตัว มันก็มีขอบเขต; ป้องกันตัวเกินขอบเขตก็ถือว่าเป็นความผิดเป็นอาชญากรรม. ถ้าถือตามลัทธิศาสนาแล้ว การป้องกันตัวกระทำได้ในขอบเขตที่จำกัดที่สุด เฉพาะที่เป็นการป้องกันตัวจริง ๆ. ป้องกันตัวเกินกว่าเหตุ ป้องกันตัวชนิดที่วาดไว้ไกล อย่างนี้ไม่ยอมให้; แล้วกลับสอนไปในทางให้อภัย ให้อภัยเสียมากกว่า. ส่วนการที่จะไปปล้นเอาประโยชน์ของผู้อื่นมาเป็นของตัวเองนี้ ยังไม่มี ยิ่งทำไม่ได้.

เกี่ยวนี้ไม่ต้องคิด เรื่องป้องกันตัว หรือว่าปล้นเอาประโยชน์ผู้อื่น; เราต้องการเป็นเจ้าโลก ต้องการจะเอาโลกทั้งหมดไว้เป็นของเรา อยู่ในอำนาจของเรา. นี่มันทรามทั้งในแง่โลหะ มันทรามทั้งในแง่โทสะ, มันทรามทั้งในแง่โมหะ. มันโลภมาเกินไป, มันประทุษร้ายผู้อื่นมากเกินไป, แล้วมันโง่ไปทำสิ่งที่ไม่ควรทำมากเกินไป; แล้วก็มีผลเป็นอย่างไร ? คุณดูเอาเถิด. มันเบียดเบียนตนเอง และเบียดเบียนผู้อื่นเหลือประมาณ. ในการที่อยากเป็นเจ้าโลกนี้มันต้องเกลียดเกลียดกันเอง ให้อภัยตาย ยอมไปรบ ไปทำอะไรต่างๆ ให้ยิ่งขึ้นกว่าเดิม;

ฉะนั้นจึงสมัครไปตายมากกว่าสมัยโบราณ ; ในสมัยประชาธิปไตยแท้ๆ นี้ยัง
หลอกกันให้ไปตายได้มากกว่าสมัยโบราณ ; เพราะว่าเป็นประชาธิปไตยที่มีเม
ไปด้วยวัตถุนิยม. สมาชิกของประชาธิปไตยทั้งหมดมีเมกัววัตถุนิยม มันก็
สมัครตายเพื่อวัตถุนิยม ฉะนั้น จึงหาคนไปตายได้มากในสมัยประชาธิปไตยนี้
ยิ่งกว่าในสมัยก่อน ซึ่งเป็นเผด็จการ หรือเป็นอะไรก็ตาม.

นี่ก็เป็นผลของเทคโนโลยี ของอุตสาหกรรม ของอะไรด้วยเหมือนกัน.
หมายความว่าสิ่งนี้มันทำให้คนหลงในเนื้อหนัง. เมื่อหลงความเอร็ดอร่อยทาง
เนื้อหนังแล้ว ก็สมัครตายได้อย่างขึ้นหน้าขึ้นตา. เขาก็เอาเรื่องเอร็ดอร่อยทาง
เนื้อหนังนั้น ไปล่อให้รบ, รบเพื่อให้ได้มาซึ่งความเอร็ดอร่อยทางเนื้อหนัง ของ
ส่วนรวม ของประเทศชาติ. แต่แล้วเขาก็พูดไ้เพราะกว่านั้น ว่าเพื่อเกียรติยศ
เพื่อความถูกต้อง เพื่อความเป็นธรรม เพื่ออะไร ; แล้วคุณเคยคิดว่า มันมี
ความเป็นธรรมที่ตรงไหน ? ที่ทำกันอยู่ในเวลานี้ มันเพื่อประโยชน์ของตัว.
ประเทศมหาอำนาจก็พูดออกมาโธ่ๆ เบ็ดเตล็ดโธ่ๆ ชัดถ้อยชัดคำเลย ว่า
เพราะกลัวฝ่ายโน้นจะยึดครองเอเชีย หรือจะยึดครองโลก ; นี่พูดกันชัดๆ อย่างนี้
พูดกันดังๆ พูดกันชัดๆ ว่า เพราะกลัวอีกฝ่ายหนึ่งจะยึดครองโลก.

นี่ไม่ใช่เพียงแต่ว่าชวนคน ชวนบุคคลในประเทศของตัวไปรบ มัน
ชวนประเทศอื่นๆ ให้เข้ากลุ่มกันรบ ; เพราะฉะนั้นมันจึงรวมเป็นกลุ่มใหญ่
คือหลาย ๆ ประเทศรวมกันเป็นกลุ่มหนึ่ง, แล้วสู้รบกันเพื่อความตาย เพื่อความ
วินาศ. นี่ไม่ใช่ชวนคน ๆ หนึ่งมารบกัน, เขาชวนประเทศเป็นประเทศ ๆ
เข้ามาเป็นพวกกันแล้วเพื่อรบกันเท่านั้น ไม่ใช่เพื่ออะไร ; เพื่อฝันคำสั่งของ
พระเป็นเจ้า ที่สอนไว้ว่า ให้อย่า. นี่คือการมีจิตกรรมของมนุษย์ ในยุค
อารยธรรมแดนใหม่ ในแง่ของโทสะ ความคิดที่จะประทุษร้ายผู้อื่น.

โทษนี้ พอลงไปกระทำเข้า, โทษที่ตอนต้นเป็นเพียงประทุษร้ายผู้อื่น
อยู่ในใจนั้น, มันก็ขยายออกไปเป็นความโกรธ. พอประจันหน้า พอรบกัน
มีการรบกันเลือดหยาดออก นิดเดียวเท่านั้น, มันก็มีโกรธ. โกรธมาก
ขนาดเลือดเข้าตา มันก็ไม่เห็นว่าชีวิตเป็นชีวิต; มันไม่ได้นึกถึงชีวิต ไม่ได้
นึกถึงคุณธรรม, ไม่ได้คิดถึงพระเจ้าอะไรทั้งนั้นแล้ว มันก็ฆ่าอย่างงั้นนี่ฆ่าปลา
เหมือนเราฆ่าแมลงอย่างนั้น. การทิ้งระเบิดปรมาณูใส่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ก็เหมือน
กับการที่เราตี ตี ตี ตี. ฆ่าแมลง; มีความหมายเป็นอย่างเดียวกัน.

ที่นี้ พอเป็นความโกรธมันก็ออกมาไปในทางระยะยาว; ความโกรธ
ระยะยาวก็กลายเป็นความพยาบาท อาฆาต จองเวร. นี่คำว่าโทษ คำว่าโกรธ
และคำว่า พยาบาทจองเวร อาฆาต มันมีอยู่เป็น ๓ ตอน, ทำงานประสานกันไป,
ส่งเสริมประสานกันไป.

เดี๋ยวนี้โลกเราเต็มไปด้วยความอาฆาต จองเวร; บรรยายภาพรอบ
โลกนี้ ถ้าคุณมีทิพย์ คุณจะมองเห็นว่าเต็มไปด้วยบรรยากาตแห่งความอาฆาต
จองเวร. เห็นได้ง่าย ๆ จากวิทยุกระจายเสียงทั่วทั้งโลกนี้ พูดออกมาแต่ความ
อาฆาตจองเวรทั้งนั้น. เรียกว่าบรรยากาตของโลกเต็มไปด้วยความมุ่งร้าย;
ฝ่ายนี้ก็มุ่งร้ายฝ่ายนั้น ฝ่ายนั้นก็มุ่งร้ายฝ่ายนี้; ประเทศไทยเรายู่ฝ่ายไหนก็มุ่ง
ร้ายต่อฝ่ายตรงกันข้ามเหมือนกัน. นี่บรรยากาตเต็มไปด้วยกลิ่นไอของความ
อาฆาตจองเวร; จากโทษ มาเป็น โกรธ, จากโกรธ มาเป็น อาฆาตจองเวร;
แล้วก็กลายเป็น “อาณัติแห่งความกลัว”. คำนี้เข้าที่เหมือนกัน ที่ว่า
โลกนี้ทั้งโลกเป็นอาณัติแห่งความกลัว ก็คือเต็มไปด้วยความรู้สึกลัว; ไม่มี
ใครมีจิตใจ สะอาด สว่าง สงบได้ เพราะเต็มไปด้วยความกลัว. ฝ่ายที่แพ้อยู่
ก็กลัว, ฝ่ายที่ชนะอยู่ก็กลัว. ชนนั้นก็รู้ว่ามันชนะไม่จริงชนะชั่วคราวคนเดียวมัน

ก็กลับแพ้อีก; เพราะฉะนั้นมันก็กลัว. คุณสุทธิ เขารบกันในโลกทั่วทั้งโลกเวลานี้ ใครบ้างที่ไม่เต็มไปด้วยความกลัว.

เพราะฉะนั้น ความมีจิตทรมานต่อความประสงค์ของพระเจ้า คือไม่อำนวยความสะดวกแก่พระเจ้าอย่างนั้นกับกันทั้งโลกมากขึ้นทุกที; รบกันทั้งโลก และก็มากขึ้นทุกที. ดังนั้นอาณาจักรแห่งความกลัว มันก็ขยายออกไปทุกที เต็มโลก; แล้วก็จะเข้าไปโลกอื่น ๆ ถ้ามันไปถึงเข้า ก็ช่วยมนุษย์พวกนี้. ต่อให้ไปอยู่โลกพระจันทร์ มันก็ไม่พ้นจากความกลัว. ผลก็คือว่าทำให้เกิดมีความสะอึกหวาดเสียว ในทางจิตในทางวิญญาณอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นจึงมีความวิปริตเกิดขึ้นในหมู่มนุษย์ทางจิตด้านวิญญาณ; แล้วเป็นไปในทางทรมาน ไม่ใช่เป็นไปในทางสูง; มันตรงกันข้าม คำว่า “ทรมาน” กับคำว่า “สูง” นั้นมันตรงกันข้าม. เมื่อไม่สูงแล้ว มันก็ไม่สวย ไม่สดชื่น ไม่มีอะไรต่อไปอีก; เราก็พอจะมองเห็นทันทีว่ามันทรมาน; ในฝ่ายวัตถุก็ทรมาน ในทางฝ่ายวิญญาณก็ทรมาน ซึ่งเป็นการทรมานอย่างใหญ่หลวงถึงขั้นที่สุด.

นี่ผมคิดว่า จะพอกระมังสำหรับชี้ให้เห็นภาวะจิตทรมานของอารยธรรมแดนใหม่, ในอารยธรรมแดนใหม่, หรือไทยอารยธรรมแดนใหม่ ในฝ่ายโทสะ คือประทุษร้ายผู้อื่น.

ต่อไป มองดูกันในเรื่องที่ ๓ คือว่า จิตทรมานในแง่ของโมหะ. สำหรับคำว่าโมหะ มีชื่อเรียกได้หลายชื่อ มันแปลว่า มืด. ถ้าแทนชื่อ หรือโวหารของโมหะมีว่า อันธการ. อันธะ – แปลว่า มืด, การะ – แปลว่า การกระทำ, อันธการ – แปลว่า กระทำ ความมืด เหมือนตาบอด, การกระทำ ความมืดเหมือนกับตาบอด; สมกับที่เราจะเรียกกันว่า “มืดมิดในทางวิญญาณ”.

ยุคมืดในทางวิญญาณ คือ ลูกตาของเราไม่ได้บอกล และมนุษย์เรามีความก้าวหน้าในทางการแพทย์ อาจเปลี่ยนลูกตาได้ อย่างนี้เป็นต้น; ลูกตาไม่ได้บอกล แต่แล้วมันบอกลในฝ่ายวิญญาณ. ในทางดวงตาฝ่ายวิญญาณ, หรือบอกลในทวิวิญญาณนั่นเอง, มันมืดในทางวิญญาณ. นี่คือโลกในยุคมืด มันมืดอย่างนี้ เพราะอำนาจของโมหะ ซึ่งเป็นอন্ধการ คือการกระทำที่ด้วยความมืด เหมือนกับตาบอด. โมหะ หรือ อন্ধการ นั้น คือสิ่งเดียวกัน. ที่นี้เมื่อมืดแล้วมันก็เป็นพาลไปได้ทุกอย่างทุกประการ, พาละ หรือเป็นพาลนั้นแหละ, มันจะมีความเป็นพาลได้ทุกอย่าง ทุกประการ ในเมื่อเรามันมืด, มันมีวิญญาณมืด.

คำว่า “พาล” นี้คุณเขียนแต่หนึ่งชื่อไทย คุณไม่รู้คำว่า “พาล” นี้เขาแปลว่าอ่อน, แปลว่าโง่; ไม่ใช่แปลว่าอธพาลรังแกผู้อื่น. เขาแปลว่ามันอ่อนแออ่อนอยู่, แล้วก็โง่. พอมันโง่ แล้วก็รังแกผู้อื่น นั่นเป็นธรรมชาติ. ตัวหนังสือทั่วๆ มันแปลว่า อ่อน หรือโง่; เด็กกลอกออกมาจากท้องแม่ ยิ่งเล็กๆ เป็นทารก นี่ก็เรียกว่าเป็น “พาละ” เหมือนกัน เป็นพาลทั้งที่มันไม่ได้ทำผิดอะไร ไม่ได้รังแกใครสักที. แต่ภาษาบาลีก็เรียกว่า “พาละ” แปลว่ายิ่งอ่อนอยู่. ผลไม่ยังอ่อนอยู่ อะไรยังอ่อนอยู่ ก็เรียกว่า “พาละ”. ที่นี้สูงขึ้นมาจนโตแล้ว ความเป็นพาลนั้นมันไปอยู่ที่ความโง่. เราอาจจะพูดได้ว่าเด็กๆ เพิ่งกลอกออกมา นี่ ยังไม่รู้อะไรก็เหมือนกับโง่ ก็ยังไม่รู้อะไร, หรือว่าปัญญายังไม่ develop ออกมา, นี่ก็ยิ่งถือว่าโง่.

ความเป็นพาลก็คือ ความอ่อน, อ่อนต่อทุกสิ่ง อ่อนต่อวิชาความรู้ อ่อนต่อความเจริญทางร่างกาย อะไรก็อ่อนไปทั้งนั้นแหละ; แล้วมันก็มี ความหมายเป็นความไม่รู้ ยังไม่รู้; นี้เรียกว่า “*โมหะพื้นฐาน*”; เรามีความเป็นพาลเป็นโมหะพื้นฐานอยู่ก่อนแล้ว. คนพาล คือ คนโง่ หรือคนอ่อน;

แล้วจะทำอะไรได้บ้าง มันก็ทำผิดหมด. ทำผิดหมดทุกอย่างที่มันจะผิดได้ สำหรับคนอ่อนและคนโง่. ที่นี้สำหรับยุคปัจจุบันนี้ โลกในอารยธรรมเทคโนโลยีอะไรนี่มันยังเป็นพาลมากขึ้น. คุณจะฟังดูหรือฟังไม่ดู : มันเฉลี่ยฉลาดที่สุดในเทคโนโลยี หรืออุตสาหกรรม แต่มันมีความเป็นพาลมากขึ้น; เป็นคนอ่อน หรือคนโง่ ไม่ประสีประสาต่อพระเจ้า หรือข้อสั่งสูงสุดมากขึ้น, จนกระทั่งไม่รู้ว่าจะเกิดมาทำไม. มันหลับหูหลับตาด้วยเรื่องวัตถุนิยม แล้วมันก็ไม่ต้องการเกิดมาทำไม.

คุณเอ๋ยให้ดูว่า ยุคนี้ ยุคอารยธรรมแผนใหม่นี้ เป็นยุคที่มนุษย์ไม่มีบิตามารดา ครูบาอาจารย์ ไม่มีพระเจ้า ไม่มีศาสนา ไม่มีบุญ ไม่มีบาป ไม่มีนรก ไม่มีสวรรค์นะ; แต่ในโบราณเขามีแต่ความคิดเรื่องที่จะมี, หรือเคารพ บิตามารดา ครูบาอาจารย์คนเฒ่าคนแก่; กลุ่มนี้เขาเป็นกลุ่มหนึ่งก่อน คือบิตามารดา ครูบาอาจารย์ คนเฒ่าคนแก่. เอาละ ผมไม่อยากจะพูดดูถูกคุณอีก ตามเคยว่า คุณมีอายุน้อย ไม่ทันเห็นสมัยที่คนเรานี้เคารพคนเฒ่าคนแก่อย่างยังเหมือนในสมัยโบราณเมื่อ ๕๐-๖๐ ปี ๗๐-๘๐ ปี.

ผมเมื่อเด็ก ๆ เป็นเด็กวัด อยู่วัด; ไหว้คนเฒ่าไม่รู้ก็ร้อยก็พันครั้ง เพราะอาจารย์บังคับ. เราวิ่งเล่นอยู่กลางสนามหญ้ากลางลานวัด ถ้าคนเฒ่าผ่านวัดเดินไปธุระ ก็ต้องไหว้; ไม่ไหว้ก็ถูกเขียน ไม่มีอะไรมากไปกว่านั้น. ทำงานอยู่เท่า ๆ ทำงานซุกดินทำสวนครัวอยู่; เผลอวัดที่ผมอยู่เป็นทางผ่านกลางวัดไปผู้เฒ่าโน้น; มีคนเฒ่ามา, ต้องทั้งจอบไหว้ ลูกเข้าไหว้. คนเฒ่าในที่นี้ไม่จำเพาะว่าคนดี คนไม่ดี คนบ้าคนขบถอะไร ไม่ต้องวินิจฉัย; เพราะเราไม่อาจจะวินิจฉัยได้ว่า เป็นคนเฒ่าที่ดีหรือไม่ดี. ถ้าเห็นคนเฒ่าแล้วไม่ไหว้ละก็ถูกเขียน.

คนแก่ที่ดี ที่มีเกียรติอันรู้กันอยู่แล้ว ก็ให้ด้วยความเต็มใจ; แต่ที่ให้อีกแก่
ที่ไม่รู้จักมีมันกระอักกระอ่วน; แล้วบางคราวก็เหมือนกันเอาเองว่า เป็นคน
บ้า ๆ บอ ๆ แต่ที่เห็นหัวของชาวหอขาว ก็ต้องไหว. นี่สมัยผมเป็นเด็ก,
สมัยคุณคงจะไม่ได้เห็นกระมัง, ก็เป็นอะไรกันไปเสียตั้งแต่เด็กแล้ว. ที่นี้โดย
ทั่วไปประชาชนพลเมืองนี้ก็เคารพคนเฒ่าคนแก่, หมู่บ้านหนึ่งต้องมีคนเฒ่าคนแก่.
ถ้าจะวานขันทราย ไปบอกคนแก่ประจำหมู่บ้านคนเดียว, ลูกหลานมาทั้งบ้าน
เป็นหวงไปเลย, ขันทรายพอกเดียวก็กองเบียดแล้ว. เดี่ยวนี้ทำได้ก็ไหน
ในสวนโมกข์เวลานั้นขันทรายกองนั้นถึง ๕๐๐๐ บาท ต้องซื้อ วันนั้นรู้หลังนี้ ทั้งหมด
ที่เราซื้อ; ถ้าเป็นสมัยก่อนอำนาจของคนแก่ถึงลูกหลานมาเป็นทาง — เป็นหวง,
ขันทรายได้ไม่ต้องเสียสตางค์. นี่มันเรื่องกันอยู่อย่างนี้.

ความไม่มีคนเฒ่าคนแก่ กับมีคนเฒ่าคนแก่ มันผิดกันลิบลิบลอย.
สมัยนั้นคนเฒ่าคนแก่ห้ามที่เดียวมันหยุดหมด, อันธพาลไม่มี. ดังนั้นคนสมัย
นั้นจึงนอนบนแคร่ใต้ถุนเรือน ฝากลมใต้จันทน์อย่างสบาย. เดี่ยวนี้ไปนอน
อย่างนั้นเข้า ถูกยิงตาย; เพราะว่าวัฒนธรรมที่มีจิตใจอ่อนโยนสุภาพมันหมดไป
เพราะไม่มีคนเฒ่าคนแก่. เพราะฉะนั้นการเคารพคนเฒ่าคนแก่กัน มันเป็นเรื่อง
ที่วิเศษสูงส่ง, แม้จะรวมคนแก่ไป ๆ บ้าง ๆ บอ ๆ เข้าไว้ในกลุ่มนี้ด้วย ก็ยังดี,
ก็ว่ามันทำให้เด็ก ๆ มีจิตใจอ่อนโยน.

การเคารพบิดามารดาก็ไม่เหมือนสมัยโน้น ซึ่งต้องกราบเท้าพ่อแม่
ทุกคืน เดี่ยวนี้ก็ไม่ทำกัน. ครูบาอาจารย์ สมัยนั้นเป็นของสำหรับสวดเล่น,
เรียกย้ายเรียกอะไรเหมือนกับศัตรู อย่างนี้ก็มี. ครูบาอาจารย์ ในระเบียบ
มหาวิทยาลัยที่เมืองนอก ผมไม่เคยไปเรียน แต่ได้ยินได้ฟังเขาเล่ามาว่า ไม่มี
ครูบาอาจารย์, ไม่มีความรู้สึกเคารพอย่างครูบาอาจารย์, หยอกล้อเล่นเหมือน

เพื่อนกัน. ครูบาอาจารย์ต้องห้ามเฉย เพราะเป็นประชาธิปไตย. ลูกศิษย์
อยากจุดประทัดโยนใส่ตีนครูอาจารย์ก็ทำได้; ไม่ถือว่าผิดอะไร ไม่ถือว่าเสียหาย
อะไร. มันเกิดเป็นความไม่มีครูบาอาจารย์ขึ้นมาโดยไม่รู้สึกตัวเลย. ความหมาย
ของบิดามารดา ครูบาอาจารย์ คนเล่าคนแก่ หายหมด; ในโลกสมัยปัจจุบัน
อารยธรรมแผนปัจจุบันมันนำผลมาอย่างนี้ เพราะทุกคนมันบูชาเงินทอง.

ที่นี้ถ้ามองต่อไป ถึงพระเจ้า ถึงศาสนา ซึ่งสูงไปกว่า มันก็ไม่มีอีก,
พระเจ้าตายแล้ว; ศาสนาก็ไม่จำเป็น เอาไว้เพียงเป็นเครื่องมือการเมือง.
พวกหนุ่มๆชาวต่างประเทศที่เราเรียกว่าฝรั่ง ชาติไหนบ้าง ผมก็ไม่ทราบ
พวก Peace Corp โดยมากที่มาที่นี้. เราถามว่า นับถือศาสนาอะไร? ส่วนมากทั้ง
๘๐ เปอร์เซนต์, เฉลี่ยแล้วราวๆนั้นตอบว่า “ผมไม่มีศาสนา” ด้วยความ
ภาคภูมิใจที่ตอบอย่างนี้ ว่า “ผมไม่มีศาสนา” “แล้วเลือดเนื้อของคุณเป็นศาสนา
อะไร?” ทลอสถามอย่างนี้; หมายถึงบิดามารดาเป็นคริสเตียน เป็นอะไร?
เขาตอบว่า “ผมเป็นคนไม่มีศาสนา, ถ้าจะเป็นคนไม่มีศาสนา, ไม่อยากมีศาสนา”
“แล้วมาที่นี้ทำไม?” “เพื่อศึกษาวิชาสำหรับแก้ปัญหาชีวิต”. นี่แหละคือใจ
ที่สุดเลย; นั่นแหละคือศาสนา; เครื่องแก้ปัญหาคือชีวิตนั่นแหละคือศาสนาแล้ว.
แต่เขาปฏิเสธ เป็นคนไม่มีศาสนา ทั้งๆที่กำลังมาหาสิ่งที่เรียกว่า ศาสนา.
เขาถูกสอนให้มองอะไรไปในแง่ของวิทยาศาสตร์ หรือกฎของธรรมชาติ เรื่อง
วิทยาศาสตร์ไปหมด, ไม่มองไปในลักษณะที่จะเรียกว่าศาสนา; แต่นั่นแหละ
คือศาสนา **การทำให้ถูกต้องตามกฎหมายของธรรมชาติ** นั่นแหละคือศาสนา
อย่างนี้ มันกับทุกๆได้สันธิง.

นี่ เขามองข้ามศาสนา จนสมัครเป็นผู้ไม่มีศาสนา ไม่มีพระเจ้า,
พระเจ้าตายแล้วทั้งนั้น. ที่นี้มันก็พออยู่ไม่มีบุญ ไม่มีบาป ไม่มีนรก ไม่มีสวรรค์

ไปเลย. บุญบาป ไม่รู้มีชั้, จะรู้จะชั้.แต่ประโยชน์ที่ตนจะได้, มันจะเป็นเรื่องบุญ หรือเรื่องบาป ไม่รับรู้ ต้องการแต่ประโยชน์เป็นวัตถุ. ถ้าจะให้เรียกว่าบุญ ก็ว่า นั่นแหละคือบุญละ, ก็ยัดนั้นแหละดี; ส่วนนรกสวรรค์ไม่ต้องพูดถึงกัน. ที่เขียนไว้ในกัมภีร์หรือฝาผนังโบสถ์ ถือว่าเป็นเรื่องบ้า ๆ บอ ๆ ไม่ต้องพูดถึง; ประโยชน์นั้นแหละคือสวรรค์. นรกก็ไม่ต้องกลัว เพราะว่าประโยชน์นั้นมันเป็นสวรรค์เสียแล้ว.

เดี๋ยวนี้ ถ้าจะถามว่าเรามีศาสนาอะไรกัน ? มันก็คือสิ่งที่เขาบูชาสูงสุดเป็นสิ่งสูงสุด; มันก็ ศาสนาเงิน ศาสนาวัตถุ, บุษาวัตถุ บุษาคาม เพชรพลินทางเนื้อหนัง. ในที่สุดก็ไปบูชาเครื่องมือ ที่จะได้สิ่งเหล่านี้มา มันก็บูชา เทคโนโลยี; หายใจเป็นเทคโนโลยีทั้งเข้าทั้งออก. หายใจออกก็เทคโนโลยี หายใจเข้าก็เทคโนโลยี; เพราะมันเป็นเครื่องช่วยให้เราได้โน้ตสิ่งที่เราอยาก กระหาย ถอดแหงอยู่ตลอดเวลา. นี่ก็เรียกว่าโลกปัจจุบันนี้คือ*ศาสนาเทคโนโลยี*; ผมว่า เป็นโรคจิตทรมาน ไปบูชาเครื่องมือที่จะได้ความเยือกอร่อยทางวัตถุแทนพระเจ้า แทนศาสนานี้เป็นโรคจิตทรมาน, เป็นโมหะ, ประเภทโมหะเป็นโรคจิตทรมาน เพราะฉะนั้นจึงมีการกระทำสิ่งที่เบิ่นโมหะ ที่ว่าเป็นพาลนั้นคืออ่อนปัญญา อ่อนกำลัง อ่อนความคิด อ่อนไปทุกอย่าง; ไปทำสิ่งที่ไม่ควรทำ เต็มไปด้วยสิ่งไม่ควรจะทำ.

เหมือนที่เคยพูดว่า ให้คุณไปเดินสำรวจตลาดที่กรุงเทพฯ, ตลาดย่านการค้าทั้งหมด, ไปดูว่าจะไรจำเป็นแก่ชีวิต ที่มีขายอยู่ในร้าน ในห้าง ในอะไรเหล่านั้น, จะพบว่าครึ่ง ๔๕ เปอร์เซ็นต์ ไม่ใช่สิ่งจำเป็นแก่ชีวิต. แต่ทำไมมันจึงมีได้ถึง ๔๕ เปอร์เซ็นต์ ? นี่เพราะมันเป็นความโง่ ความเป็นพาลของมนุษย์เหล่านั้น. สิ่งจำเป็นแก่ชีวิตมีสัก ๕ เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ๔๕ เปอร์เซ็นต์ไม่จำเป็นเลย; และยังแพง – ยิ่งแพง ๆ ขึ้นไป ก็ล้วนแต่สิ่งที่ไม่จำเป็นแก่ชีวิต

ทั้งนี้. ที่นี้ความโง่ความเป็นพาลนั้น มันเห็นว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นแก่ชีวิต. นี้ช่วยระวังให้ดี. รวมทั้งตัวคุณเองด้วย. จะไปเห็นสิ่งที่ไม่จำเป็นแก่ชีวิต. กลายเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดแก่ชีวิตไปก็ได้. ถ้าความเป็นพาลมันยังมีอยู่มาก; มันไปทำสิ่งที่ไม่จำเป็นจะต้องทำ. ไปทำสิ่งที่ไม่ควรทำ. นั้นมันยังเบาไป; สิ่งที่ไม่ต้องการกระทำเลย ๑๐๐ เปอร์เซนต์นั้น. มันก็ไปทำ. แล้วมันก็เห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรทำ และมีเกียรติที่สุด.

ผมมีความเห็นอย่างนี้. รู้สึกอย่างนี้. มันก็อาจจะเป็นเพราะความเมาในศาสนา. ในพระเจ้าอะไรไปมากก็ได้; แต่ผมรู้สึกอย่างนี้. ผมก็พูดอย่างนี้ว่า. เคียงน้ากำลังทำในสิ่งที่ไม่จำเป็นจะต้องทำนั้นมากขึ้น.

จะยาวตัวอย่างเช่นการที่กำลังนิยมกันว่าวิเศษที่สุด. มีฝีมือล้ำมือนสูงสุด. เช่นการเปลี่ยนหัวใจของมนุษย์. หรือเปลี่ยนอะไรก็ตามในระดับนั้น. ความรู้ความสามารถในระดับนั้น; ผมว่าไม่จำเป็นจะต้องทำ. ถ้าทำก็เป็นเรื่องทำด้วยความโง่. คือหลงไปว่า มันประเสริฐ. มันวิเศษ. มันยาก. มันมีเกียรติ. แล้วเราจะต้องทำให้ได้. แม้การกระทำถึงขนาดนี้. ถึงขนาดที่เปลี่ยนหัวใจนี้. มันโง่. พระเจ้าไม่ต้องการให้ทำ. เพราะมันไม่มีผลคุ้มค่า. การที่ลงทุนทำนั้น. มันก็ยุ่งยากลำบาก. กระทั่งเสียเวลา. เหนื่อยไปทำอย่างอื่นดีกว่า. ถ้าถึงขนาดที่จะต้องเปลี่ยนหัวใจ. แล้วก็ไม่ต้องทำ. ปล่อยให้มันเป็นไปตามธรรมชาติดีกว่า. การเปลี่ยนหัวใจ. หรือทำอะไรขนาดนี้. มันจะได้ผลชั่วขณะเล็กน้อยเท่านั้น. มันให้ผลชั่วขณะเล็กน้อยเท่านั้น. เพราะมันผิดธรรมชาติมากเกินไป. มันจะมีผลให้ใช้ได้เพียงชั่วเวลาเล็กน้อยเท่านั้น. ไม่คุ้มค่า. แล้วมันเป็นการฝืนความประสงค์ของพระเจ้า. นั่นก็หมายความว่า. มันทำความยุ่งยากมากเกินไปเหตุ. โดยเหตุผลแล้ว. ไม่ควรทำ. ไม่คุ้มค่า. ที่เขาย้ำว่าเพื่อเมตตากรุณาเพื่ออะไรนี้. มันกลายเป็นเพื่อ

ทรมาณมากกว่า, เพื่อให้ได้รับกรรมทรมาณมากขึ้นไปกว่าที่ควร. แม้มีชีวิตอยู่ต่อไปได้อีกก็คล้าย ๆ กับเป็นคนพิการ เป็นคนกระพิการไปเท่านั้นแหละ. นี่แหละไปทำในสิ่งที่ไม่ต้องทำ ที่พระเจ้าบัญญัติไว้ว่าไม่ต้องทำ; ไม่ใช่ไม่ควรทำ มันยิ่งกว่าไม่ควรทำ, ก็ไม่ต้องทำ. อย่างนี้ต่อไปจะมีมากขึ้น, จะไปว่าสิ่งที่ไม่ต้องทำ ในลักษณะอย่างนี้มีอีกหลาย ๆ อย่าง จะมากขึ้น.

กิจการ อวภาศ จะไปโลกพระจันทร์ โลกอังคารนี้ ก็เป็นเรื่องที่ไม่ต้องทำ, ผิดความประสงค์ของพระเจ้า เป็นเรื่องบ้าเรื่องบอ ในโลกนี้ก็จัดให้มีสันติภาพก่อนเกิด นี่แหละพระเจ้าสั่งการ. ที่นั่นไปทำอย่างนั้นมันไม่ต้องทำ มันไม่คุ้มค่าเหมือนกับการเปลี่ยนหัวใจเหมือนกัน. มันจะต้องลงทุนด้วยความยากลำบาก หมกแปดล้อมด้วยอะไรต่าง ๆ แล้วก็ได้ผลนิดเดียว ชั่วเวลาอันสั้นนิดเดียว หรือว่าความรู้เป็นความรู้ที่ไม่จำเป็นจะต้องรู้ ยังไม่เกี่ยวกับสันติภาพในโลก. **ความรู้ที่จำเป็นจะต้องรู้คือ ต้องเกี่ยวข้องกับสันติภาพในโลก.** ดังนั้นถ้าเขาเวลา เรียวแรง ความคิด หัวสมอง หรือเงินทอง ที่ใช้ไปเพื่อการไม่ควรทำนั้น ไม่ต้องทำ; มาทำในสิ่งที่ต้องทำนี้ โลกจะดีกว่านี้. ดังนั้นเมื่อทำไว้ก่อนเสียอย่างนี้ ก็จัดเป็นโมหะ.

โครงการอวภาศของชาติหนึ่ง ๆ มันเป็นแสน ๆ ล้านบาททั้งนั้น; เขาเงินนั้นมากทำให้โลกดีขึ้นกว่านี้ ก็ยังทำได้, แล้วยังได้ผล, ได้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย เป็นขั้นเป็นอันในระยะยาว. ฉะนั้นสิ่งที่ยังไม่ต้องทำก็ไม่ต้องทำ; ไปทำเข้า นี่เป็นโมหะ เป็นจิตทราวมคือ ไปทำสิ่งที่ไม่ต้องทำ แล้วสิ่งที่ควรทำแท้ ๆ ตัวยังทำแท้ ๆ กลับไม่ทำ; เพราะไปหวังที่จะได้เกียรติ หรืออะไรแปลก ๆ ออกไป เป็นความเห็นแก่ตัว. แต่ว่าโครงการอวภาศนี้เขาถือว่า เป็นส่วนหนึ่งของโครงการสงคราม; อย่างนี้มันก็ยิ่งเลวร้ายไปใหญ่. เพื่อจะเป็นโอกาส เป็น

เครื่องมือ สำหรับทำลายผู้อื่น ด้วยความรู้ด้านวิทยาศาสตร์; อย่างนั้นมันจึงเลวร้ายไปใหญ่. แม้แต่กันคว่ำเพื่อหลกวิชาแท้ ๆ มันก็ยังเป็นความโง่ ไปทำสิ่งที่ยังไม่ต้องทำ ยังไม่ควรจะทำ; แล้วละเลยสิ่งที่ต้องทำ จึงถือว่าเป็นโรคจิตทรมาน.

เรื่องเบ็ดเตล็ด แต่ว่ามันก็โง่งงอยู่ในโลก เช่นเรื่องกุมก่าเน็ค โดยทางฟิสิกส์ ว่าหลเมืองจะถล่มโลก จะถล่มกุมก่าเน็ค; แล้วก็ใช้วิธีทางฟิสิกส์ ไม่เกี่ยวกับทางจิตใจ. นี่ก็คือความโง่ ไปทำสิ่งที่ไม่ต้องทำเหมือนกัน, แล้วก็ให้ผลร้ายแทนผลดี. ความกุมก่าเน็คทางฟิสิกส์ คือหมายความว่าใช้ยา ใช้วัตถุ ใช้วิธีการทางเนื้อหนัง; มันก็เลยเป็นของง่าย จนกระทั่งเด็ก ๆ ก็ทำได้. ที่นี้ไม่เท่าไร ในกระเป๋าคือ กระเป๋ากางเกงของเด็ก ๆ รุ่งสาว รุ่งหนุ่มนี้ก็จะเต็มไปด้วยเครื่องมือกุมก่าเน็ค; แล้วศีลธรรมของมนุษย์จะเป็นอย่างไร ? นี่ขอให้ออกกันในแง่ที่ว่าเมื่อการกุมก่าเน็คทางฟิสิกส์มันแพร่หลายอยู่อย่างนี้ ศีลธรรมของคนในโลกจะเป็นอย่างไร ? มันก็ไม่มีศีลธรรมประเภทที่เกี่ยวกับ กามสมุจฉณาจาร หรือว่าศีลธรรมทางเพศเหลืออยู่เลย; แล้วมันก็จะบูชาเนื้อหนังมากขึ้น ๆ กระทั่งเป็นมนุษย์ที่บูชาเนื้อหนังเป็นพระเจ้ามากขึ้น; ก็เลยเป็นโลกของมนุษย์ที่เลวกว่าเดิม มีจิตทรมานกว่าเดิม.

การกุมก่าเน็คจะถล่มทางวิญญาณ คือเหมือนกับที่สมัยโบราณเขาได้ใช้มาแล้ว หรือสั่งสอนอยู่ คือการบังคับทางจิตใจ อย่าไปทำทางฟิสิกส์; ทำทางจิตใจ ตามระเบียบของศาสนา วัฒนธรรมอะไรต่าง ๆ ที่เขาวางไว้ จนเป็นของทำได้ตามธรรมดา. วัฒนธรรมโบราณของชนชาติยิว หรือชนชาติฮิบรูอะไรอย่างนั้น ผมมานับอยู่แล้ว ในหนึ่งเดือนไปสู่ห้องนอนของกรรยาได้สัก ๓-๔ วันเท่านั้น; เพราะมีระเบียบชัดเป็นกฎตายตัวชัดเจน : วันพระไปไม่ได้, เกือบหนึ่งก็เป็นวันพระเข้าไปหลายวันอยู่แล้ว, วันสะบาธ (sabbath), วันนัก-

ซักรกษะเข้าไปไม่ได้, ในระยะมีโลหิตระดูก็เข้าไปไม่ได้, เจ็บป่วยเข้าไปไม่ได้; มันก็เหลืออยู่สัก ๓-๔ วันต่อหนึ่งเดือน; แล้วยังมีปัญญาที่ว่า อยู่ในห้องภรรยา ได้ไม่กินสามชั่วโมง, ไม่นอนอยู่ในห้องภรรยาตลอดคืน เหมือนคนคนเดียว. แล้วก็ต้องเข้าไปอย่างมีระเบียบ, แต่งตัวตามระเบียบ, จะไปนอนเปลี่ยกันอยู่ในห้องด้วยกันตลอดวันตลอดคืน ทั้งเดือนทั้งปี นี่ทำไม่ได้. มันมีห้ามไว้ชัด นี่คือการคุมกำเนิดทางวิญญาณ. มันก็เลยไม่มีปัญหาเรื่องพลเมืองถล่มโลกได้ง่าย ๆ นึก.

ถ้าสมมติว่า พลเมืองมันจะมากขึ้น ก็ต้องหาทางออกอย่างอื่น ไม่ใช่ให้หาทางควบคุมกำเนิดทางฟิสิกส์ ซึ่งทำลายศีลธรรมในจิตใจของคนรุ่นหนุ่มรุ่นสาวเสียหมด. นี่ผมถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ต้องทำ ไม่ควรทำอย่างยิ่ง, ก็มาทำมาทดลองว่าเป็นสิ่งที่ควรทำ หรือต้องทำ; แล้วโลกนี้ก็จะกลายเป็นโลกที่ไม่มีศีลธรรมเพราะเหตุนี้. นี่แหละคือความเสื่อมทางวิญญาณ ที่เกิดมาจากการคุมกำเนิดทางฟิสิกส์. พระเจ้าไม่เห็นด้วย, ธรรมชาติไม่เห็นด้วย, พระธรรมก็ไม่เห็นด้วย. สองปฏิบัติหน้าที่ของคนให้ดีที่สุดตามกฎเกณฑ์ของพระเจ้า ของพระธรรม ของธรรมชาติ แล้วปัญหาเหล่านี้ก็จะไม่เกิดขึ้น; หรือว่าจะเกิดขึ้นในลักษณะที่พอจะแก้ไขได้ ควบคุมได้.

นี่เราก็พูดกันมานานพอแล้ว เป็นตัวอย่างเท่านั้น ว่าความมีจิตธรรมทางฝ่ายโมหะในโลกนี้ได้เจริญหนาแน่นขึ้นอย่างไร.

คู่ต่อไปอีกสักอันหนึ่ง ชันสุท่าย คือการศึกษาของโลกสมัยปัจจุบัน นี่กำลังเป็นโมหะอย่างยิ่ง, ยิ่งเรียนมากขึ้นยิ่งเป็นโมหะ, ยิ่งเรียนมากยิ่งขึ้นยิ่งเป็นโมหะ; คือไปรู้ในสิ่งที่ไม่ต้องรู้ แล้วไม่รู้ในสิ่งที่ต้องรู้; ก็เกิดความมืด ความเป็นอัมพาตทางวิญญาณขึ้นในจิตใจของคนหนุ่มสาวในโลก. เพราะฉะนั้นการศึกษา

ที่จัดทำแผนปัจจุบันนี้ จึงมีผลนำไปสู่ความเป็นอับบิเต็มโลก; ไม่ใช่เฉพาะ
มีที่จุดนั้นจุดนี้ ความเป็นอับบิเต็มโลกยิ่งขึ้นทุกที. ดังนั้น ถือว่าการศึกษา
แผนปัจจุบัน หรือปรัชญาแผนปัจจุบัน หรืออะไรแผนปัจจุบันนี้ เป็นการกระทำ
ที่นำไปสู่ความมีอับบิเต็มโลก มีความมืดบอดทางวิญญาณสูงสุด.

สรุปแล้วว่าอารยธรรมแขนใหม่คือเทคโนโลยีนี้ นำไปสู่ความมี โสกะ
โทสะ โมหะ มากขึ้น; ส่วนอารยธรรมดั้งเดิมคือ *spiritual enlightenment* นั้น
มันป้องกันหรือปราบปราม โสกะ โทสะ โมหะ ตลอดเวลา. ฉะนั้นความมีจิต
กรรมในอารยธรรมแขนใหม่ ก็คือมันเพิ่ม โสกะ โทสะ โมหะ มากขึ้น ตาม
รายละเอียดเท่าที่ยกมาพอเป็นตัวอย่างเท่านั้น ไม่ใช่ทั้งหมด. เท่าที่เราพูดกัน
แล้ว เป็นเพียงตัวอย่าง ทางโสกะ อย่างนั้น, ทางโทสะ อย่างนั้น, ทางโมหะ
อย่างนั้น, เหลือออกนั้นคุณไปกักดูเอง.

บัดนี้นักกางเขน บอกว่าหมดเวลาสำหรับวันนี้.

